

Talousvaliokunta

Valtioneuvoston selvitys: Komission yritysten kestävä hallinnointia (”sustainable corporate governance”) ja asianmukaiseen huolellisuuteen perustuvaa yritysvastuuta (”due diligence”) koskevat tulevat aloitteet

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston selvitys: Komission yritysten kestävä hallinnointia (”sustainable corporate governance”) ja asianmukaiseen huolellisuuteen perustuvaa yritysvastuuta (”due diligence”) koskevat tulevat aloitteet (E 150/2020 vp): Asia on saapunut talousvaliokuntaan mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- lainsäädäntöneuvos Markus Tervonen, oikeusministeriö
- erityisasiantuntija Linda Piirto, työ- ja elinkeinoministeriö
- toimistopäällikkö Tiina Visakorpi, Finanssivalvonta
- asiantuntija Hannu Ylänen, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- toiminnanjohtaja Sonja Finér, Finnwatch ry
- kansainvälisten asioiden asiantuntija Pia Björkbacka, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
- professori Seppo Villa

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Nasdaq Helsinki Oy
- Suomen Pörssisäätiö
- Arvopaperimarkkinayhdistys ry
- Directors' Institute Finland — Hallitusammattilaiset ry
- Finanssiala ry
- Finnish Business & Society ry (FIBS)
- Keskuskauppakamari
- Keva
- Kuluttajaliitto — Konsumentförbundet ry
- Osakesäästäjien Keskusliitto ry
- Suomen luonnonsuojeluliitto ry

Valiokunnan lausunto TaVL 31/2020 vp

- Suomen Yrittäjät ry
- Työeläkevakuuttajat TELA ry
- WWF Suomi

VALTIONEUVOSTON SELVITYS

Ehdotus

Yritysvastuu

YK:n yrityksiä ja ihmisoikeuksia koskevat ohjaavat periaatteet, joihin asianmukaisen huolellisuuden toimintamalli perustuu, hyväksyttiin yksimielisesti YK:n ihmisoikeusneuvostossa vuonna 2011. Kansainvälisen työjärjestön ILO:n tilastojen mukaan 24,9 miljoonaa ihmistä on pakko-työssä, 2,78 miljoonaa ihmistä kuolee vuosittain työhön liittyvissä onnettomuuksissa ja edelleen 152 miljoonaa lasta on töissä. YK:n periaatteiden mukaan valtioilla on velvollisuus suojella ja edistää ihmisoikeuksia ja yrityksillä on vastuu kunnioittaa ihmisoikeuksia. Yritysten vastuu kunnioittaa ihmisoikeuksia on olemassa itsenäisesti eikä siihen vaikuta valtioiden kyvykyys tai halukkuus toimia. Osa yrityksistä toimiikin erittäin vastuullisesti.

Komissio arvioi parhaillaan vaihtoehtoja yritysvastuusäntelyksi hyödyntäen selvitystä asianmukaisesta huolellisuudesta. Selvitys koskee asianmukaisen huolellisuuden prosesseja, joilla käsitellään yritysten omiin toimintoihin ja arvoketjuihin liittyviä haitallisia vaikutuksia ilmastonmuutoksen, ympäristön ja ihmisoikeuksien (mukaan lukien työoikeudet) osalta.

Selvityksen mukaan yksi kolmesta suuresta yrityksestä toimii asianmukaisen huolellisuuden mukaisesti siten, että kaikki ihmisoikeudet ja ympäristövaikutukset tulevat kattavasti huomioituiksi. Tästä voidaan päätellä, että sinänsä lukuisat itsesäntelylliset standardit ja aloitteet eivät aikaansaa yrityksille riittävää kannustinta yhdenmukaistaa toimintaa hyvän yrityskäytännön perustaksi. Komission mukaan selvitys osoittaa, että sääntelytoimilla on sidosryhmien laaja tuki, myös joiltakin edelläkävijäyrityksiltä. Lisäksi komissio ilmaisee huolensa jäsenvaltioiden jo olemassa olevien tai valmisteilla olevien kansallisten sääntelyratkaisujen pirstaleisuudesta, joka voi vaarantaa sisämarkkinoiden toimivuuden ja rasittaa yritysvastuun tarkoitukseen nähden aiheettomasti yritysten mahdollisuuksia huolellisuutensa toteuttamisessa.

Valmistelussa olevat ehdotukset täydentävät muun kuin taloudellisen tiedon raportointia koskevaa direktiiviä. Raportointia koskeva sääntely kohdistuu tehtyjen toimien esittämiseen avoimesti, kun taas kestävä hallinnon aloitteet käsittävät velvoitteita toimenpiteiksi.

Sääntelyehdotus pohjautuisi olennaisille kansainvälisille vastuullisuusstandardeille eli YK:n yrityksiä ja ihmisoikeuksia koskeville ohjaaville periaatteille sekä OECD:n toimintaohjeille monikansallisille yhtiöille ja OECD:n toimintaohjeita täydentäville asianmukaisen huolellisuuden ohjeille.

Komissio arvioi vaihtoehtoja asianmukaisen huolellisuuden sisällöstä ja sääntelyn toteuttamisesta pyytäen niistä sidosryhmien näkemyksiä:

Valiokunnan lausunto TaVL 31/2020 vp

- 1) Periaatteisiin pohjautuva lähestymistapa: yleinen asianmukaisen huolellisuuden velvoite perustuisi olennaisille prosessivaatimuksille (esimerkiksi riskien tunnistaminen ja arviointi, omien toimintojen ja toimitusketjun arviointi, riskien ja vaikutusten lieventämiseen tähtäävät toimet, hälytysjärjestelmät, toimien tehokkuuden arviointi, ilmoituskanavat jne.). Prosessivaatimukset liittyisivät ihmisoikeuksia, yhteiskuntaa ja ympäristöä koskeviin riskeihin ja negatiivisiin vaikutuksiin, ja ne koskisivat kaikkia toimialoja. Tarpeen mukaan sääntelyä voidaan täydentää EU-tason ohjeistuksella.
- 2) Minimiprosessin ja -määritelmien lähestymistapa: EU määrittäisi edellä kuvatuille prosesseille minimivaatimukset, jotka koskisivat kaikkia toimialoja. Lisäksi määriteltäisiin haitallisten vaikutusten ala, johon asianmukaisen huolellisuuden toimien tulee kohdistua. Määritelmät voisivat perustua EU- ja kansainvälisille ihmisoikeussopimuksille, mukaan lukien ILO:n työ sopimukset, tai muille sopimuksille. Vaatimuksia voitaisiin täydentää toimialakohtaisilla ohjeilla.
- 3) Kohdan 2 ehdotusta täydennettäisiin ympäristöön liittyvillä lisävaatimuksilla. Lähestymistavan tulisi olla yhteneväinen kansainvälisten sopimusten kanssa niiltä osin kuin yhteneväisyys on olennaista tai sopimuksia on olemassa. Tätäkin vaatimusta voitaisiin täydentää toimialakohtaisilla ohjeilla.
- 4) Toimialakohtainen lähestymistapa: EU sääntelisi ainoastaan olennaisten toimialojen asianmukaista huolellisuutta.
- 5) Temaattinen lähestymistapa: EU sääntelisi tiettyjä teemoja, kuten pakkotyötä tai lapsityötä.

Yritysten kestävä hallinnointi

Kuulemisen kohteena olevat vaihtoehdot yhtiöoikeudelliseksi sääntelyksi perustuvat olennaisilta osin komission teettämään selvitykseen ("Study on Directors' Duties and Sustainable Corporate Governance"), jossa tarkastelun pohjaksi on esitetty vertailutietoja eräiden EU-jäsenvaltioiden osakemarkkinoilla toimivien yhtiöiden vuosittaisesta varojenjaosta sekä tuotekehitys- ja muista investoinneista. Näiden taustatietojen perusteella on esitetty, että EU:ssa toimivat pörssiyritykset keskittyvät liiaksi osakkeenomistajien lyhyen aikavälin taloudellisen edun edistämiseen yhtiön pitkän aikavälin edun kustannuksella. Komission mukaan selvityksen tilastot osoittavat sijoittajien taholta yhtiöille tulevien lyhyen aikavälin paineiden kasvua sekä yhtiöiden toimintaan liittyvien pitkän aikavälin kestävyysriskien ja -vaikutusten puutteellista huomioon ottamista. Lisäksi komission arvion mukaan nykyiset johdon palkitsemisjärjestelmät ja hallitusten puutteellinen osaaminen vaikeuttavat kestävyystavoitteiden saavuttamista. Yhtiön sidosryhmien osallistuminen yhtiön päätöksentekoon on komission mukaan puutteellista, ja johdon velvollisuutta toimia yhtiön pitkän aikavälin tavoitteiden mukaisesti ei panna täytäntöön riittävän tehokkaasti.

Selvityksestä järjestetyssä ennakkokuulemisessa laaja joukko yhtiöoikeuden ja rahoitusmarkkinoiden tutkijoita, yhtiöitä ja elinkeinoelämän toimijoita on arvioinut, että komission teettämän selvityksen taustatiedot ovat puutteellisia, koska ne kattavat kaikkien kestävyystavoitteiden kannalta merkittävien EU-jäsenvaltioiden yhtiöiden sijaan vain osan EU-jäsenvaltioiden pörssiyrityksistä (varojenjako ja investointeja koskevat tiedot 15 jäsenvaltion pörssiyrityksistä, lainsäädännön tarkastelu 12 jäsenvaltiosta) ja perustuvat huomattavilta osin EU:n ulkopuolisten UK-yritysten tietoihin. Lisäksi palautteessa kiinnitettiin huomiota siihen, että varojenjaon ja investointien osalta selvityksessä on vertailtu toiminnan tunnuslukuja, jotka perustuvat varojenjaon bruttomää-

Valiokunnan lausunto TaVL 31/2020 vp

riin eikä nettomääriin (ts. ei ole otettu huomioon saman aikavälin uutta ulkoista rahoitusta), mikä johtaa kokonaisuutena arvioiden huomattavasti erilaiseen lopputulokseen. Ennakkokuulemisen palautteessa kiinnitettiin huomiota myös siihen, ettei selvityksen yhtiökohtaisten investointien vertailussa ole eritelty tai vertailtu kestävyystavoitteiden kannalta merkittävästi toisistaan poikkeavilla toimialoilla toimivia yrityksiä (esim. fossiilisen energian tuotantoon ja hyödyntämiseen perustuvat toimialat vs. uusiutuvan energian toimialoilla toimivat yritykset) tuotekehitys- ja muiden investointien osalta, minkä lisäksi näiden investointien määrä on aliarvioitu.

Ennakkokuulemisen palautteen mukaan komission teettämän selvityksen kysymyksenasettelu on puutteellinen, sillä kestävä kehityksen osalta ei yleensä ole kyse valinnasta yhtiön pitkän tai lyhyen aikavälin tavoitteiden välillä, vaan niiden harjoittaman liiketoiminnan ulkoisvaikutuksista tai hallinnon sisäisestä kehityksestä. Selvitystä koskevan kommenttikierroksen palautteessa on mainittu, että komission teettämässä selvityksessä on otettu huomioon vain alustavia säännösehdotuksia tukeva tieteellinen tutkimus, minkä lisäksi ehdotusten vaikutukset mm. osake- ja pääomamarkkinoiden ja kansantalouden osalta on arvioitu puutteellisesti.

Komission kuulemisen kysymykset koskevat erityisesti seuraavia yritysten kestäväan hallintoiin liittyviä seikkoja ja mahdollisten ehdotusten vaikutusten arviointia:

- 1) Yhtiön johdon tehtävän osalta komissio kerää palautetta ehdotuksesta, jonka mukaan johdon yhtiöoikeudellinen tehtävä tulisi EU-lainsäädännössä määritellä siten, että johdon olisi päätöksenteossa otettava huomioon yhtiön sidosryhmien pitkän aikavälin etu.
- 2) Johdon velvollisuuksien täytäntöönpanon osalta kuulemisella selvitetään erityisesti, pitäisikö yhtiön ulkoisilla sidosryhmillä olla käytössä nykyistä laajemmat oikeussuojakeinot esimerkiksi yhtiöoikeudellisen vahingonkorvauksen vaatimiseksi.
- 3) Yhtiön kestävyysstrategioiden osalta komissio kerää palautetta siitä, tulisiko EU-tasolla säätää kestävyysriskien, -vaikutusten ja mahdollisuuksien huomioon ottamisesta yhtiöiden strategioissa (ml. yhtiötason päätöksenteko ja valvonta).
- 4) Kuulemisella selvitetään, tulisiko ja miten yhtiön ulkoisia sidosryhmiä osallistaa yhtiön päätöksenteon valmisteluun ja päätöksentekoon; kuulemisasiakirjoissa ei ole henkilöstön osallistumista koskevien menettelyjen ohella esitetty vaihtoehtoisia malleja sidosryhmien osallistamiseksi.
- 5) Yhtiön johdon palkitsemisen osalta kuulemisella kerätään palautetta ehdotuksista, joiden perusteella johdon palkitsemisjärjestelmissä olisi rajoitettava pitkän aikavälin palkitsemisen osakepalkkioiden realisointia tai osakepalkkioiden enimmäismäärää sekä otettava johdon suoritusperusteisessa, muuttuvassa palkitsemisessä huomioon kestävyystavoitteiden saavuttaminen.
- 6) Kestävyysosaamisen osalta kuulemisessa kerätään palautetta vaihtoehtoisista keinoista, joilla voitaisiin varmistaa riittävä kestävyysosaaminen yhtiöiden hallituksissa.
- 7) Yhtiön omien osakkeiden hankkimisen ("share buybacks") osalta kuulemisessa selvitetään, tulisiko yhtiön pitkän aikavälin kestävyystavoitteiden edistämiseksi rajoittaa yhtiön omien osakkeiden hankkimista EU-tason sääntelyllä.

Kuulemisasiakirjoihin ei sisälly säännösehdotuksia tai perusteluja, joiden perusteella niiden toimivuutta ja mahdollisia vaikutuksia olisi mahdollista arvioida tarkemmin.

Valiokunnan lausunto TaVL 31/2020 vp

Valtioneuvoston kanta

Suomi pitää ehdotusten perustana olevia kestävän kehityksen tavoitteita erittäin tärkeinä. Yritysten harjoittamassa liiketoiminnassa tehtävillä valinnoilla on olennainen vaikutus mm. ilmastonmuutokseen ja muihin globaaleihin ja paikallisiin ympäristökriiseihin vastattaessa sekä sosiaalisen kestävyuden, kuten erityisesti ihmisoikeuksien, toteutumisen varmistamisessa. Erityisesti ympäristöön ja ilmastoon liittyvät välittömät kestävyystavoitteet ovat kiireellisiä peruuttamattomien haitallisten vaikutusten estämiseksi. Tämän vuoksi on suosittava pitkän aikavälin keinojen lisäksi tehokkaasti täytäntöön pantavissa olevia ja nopeasti vaikuttavia keinoja.

Yritysvastuuta ja yhtiöiden kestävää hallinnointia koskevilla aloitteilla voi toteutuessaan olla merkittävien ympäristö- ja sosiaalisten vaikutusten lisäksi erisuuntaisia laajakantoisia vaikutuksia EU:ssa toimivien yritysten, niiden eri sidosryhmien ja rahoitusmarkkinoiden toimintaan sekä eurooppalaisten yhtiöiden kansainväliseen kilpailukykyyn ja rahoituksen saatavuuteen. Tämän vuoksi mahdollisten EU-lainsäädäntöehdotusten tulisi perustua avoimeen ja perusteelliseen tutkimukseen yritysten toimintaan liittyvien kestävyyskysymysten laajuudesta ja laadusta. Erilaisen sääntelyvaihtoehtojen ja -välineiden vaikutukset tulisi arvioida kattavasti ja huolellisesti. Suomi muistuttaa paremman sääntelyn periaatteiden noudattamisen tärkeydestä, perusteellisten vaikutusarvioiden tarpeellisuudesta ja siitä, että ehdotusten tulee olla suhteutettuja ja kohdennettuja kulloisenkin tarpeen mukaan.

Valtioneuvoston tarkemmat kannat yritysvastuusta (”due diligence”) ja yritysten kestävästä hallinnoinnista (”sustainable corporate governance”) on esitelty valtioneuvoston selvityksessä (E 150/2020 vp).

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Ehdotuksen keskeinen sisältö. Euroopan komissiossa ja parlamentissa valmistellaan kestävä hallinnointia koskevaa yhtiöoikeudellista sääntelyä sekä yritysvastuusääntelyä ihmisoikeuksien ja ympäristöriskien huomioon ottamiseksi. Sääntelyhanke on vielä varhaisessa vaiheessa, ja vastaavasti ehdotukset ovat osin täsmentymättömiä. Jos ehdotukset etenevät jatkovalmisteluun, talousvaliokunta ottaa niihin kantaa yksityiskohtaisemmin niitä koskevia valtioneuvoston kirjelmiä käsitellessään. Tässä lausunnossa talousvaliokunta kiinnittää huomiota sellaisiin perusperiaatteisiin ja reunaehtoihin, jotka tulee ottaa huomioon näissä jatkoneuvotteluissa.

Ehdotetulla sääntelyllä ratkaistava ongelma. Ehdotuksen pontimena on ollut oletettava, että EU:ssa toimivat pörssiyritykset keskittyvät liiaksi osakkeenomistajien lyhyen aikavälin taloudellisen edun edistämiseen yhtiön pitkän aikavälin edun kustannuksella. Komission mukaan kestävyystavoitteiden saavuttamista vaikeuttavat sijoittajien taholta tulevat paineet lyhyen aikavälin saavutuksiin, pitkän aikavälin kestävyysriskien ja -vaikutusten puutteellinen huomioon ottaminen, johdon palkitsemisjärjestelmät nykymuodossaan ja hallitusten puutteellinen osaaminen.

Ehdotusten arviointia. Talousvaliokunta yhtyy kuulemiensa asiantuntijoiden näkemykseen, jonka mukaan ehdotettujen muutosten tavoitteet ovat sinänsä kannatettavia ja yhdensuuntaisia muun muassa vihreän kehityksen ohjelman kanssa. Liiketoiminnan aiheuttamien ympäristöriskien tun-

Valiokunnan lausunto TaVL 31/2020 vp

nistaminen, arviointi ja systemaattinen vähentäminen ovat tärkeitä luonnon köyhtymisen pysäyttämiseksi. Talousvaliokunta yhtyy asiantuntijakuulemisessa esitettyyn huomioon, jonka mukaan ympäristöä vahingoittavilla toimilla voi olla myös ihmisoikeusvaikutuksia, koska luonnon monimuotoisuuden köyhtymisen ja ilmastonmuutoksen vaikutukset heikentävät monien alueiden elinolosuhteita.

Ehdotukset ovat saaneet kuitenkin osakseen myös kritiikkiä. Ehdotusten perustelumateriaalia on pidetty heikkona. Valtioneuvoston kirjelmän mukaisiin aloitteisiin sisältyy edellä mainittujen myönteisten piirteiden ohella myös elementtejä, jotka ovat osin ristiriidassa muiden, jo vakiintuneiden ja laajalti jaettujen sisämarkkinoiden kehittämisen ja pääomamarkkinoiden syventämistoimien kanssa. Aloitteista ei myöskään käy selkeästi ilmi, kuinka niiden sisäiset ristiriidat on tarkoitus ratkaista.

Ehdotusten suhde pääomamarkkinaunioniin. Pääomamarkkinoiden keskeinen tehtävä on saada pääomat ja niiden tarvitsijat kohtaamaan. Kun sijoittajille on tarjolla yhteismitallista ja kattavaa tietoa kohdeyhtiöiden toiminnasta, saadaan investointeja myös ympäristön kannalta suotuisiin ja kestävästä kasvusta edistäviin hankkeisiin. Johdonmukaisen taksonomialainsäädännön myötä hyvin toimivat pääomamarkkinat voivat tukea vihreän kehityksen ohjelman tavoitteita. Talousvaliokunta pitääkin tärkeänä, että Suomi edistää pysyvien ja selkeiden, standardoitujen raportointimallien käyttämistä. On välttämätöntä, että lainsäädäntö tukee näitä tavoitteita koko EU:n alueella yhdensuuntaisesti. Talousvaliokunta huomauttaa, että myös markkinat ohjaavat yrityksiä kestävyysnäkökohtien huomioon ottamiseen: vastuullisuus on jo nykyisellään kriittinen kilpailuetu ja yhtiön pitkän aikavälin toiminnan kestävyys heijastuu sen omistajille ja osakkaille osakemarkkinoiden arvostuksessa. Lainsäätäjän keskeinen rooli on varmistaa, että yrityksillä on käytettävissään yhteismitallisia välineitä vastuullisuutensa osoittamiseen.

Valtioneuvoston kirjelmän mukaan aloite sisältää myös ehdotuksen, joka rajoittaisi omien osakkeiden osto-ohjelmia. Talousvaliokunta suhtautuu tähän varauksellisesti. On vaikea nähdä, kuinka tällä rajoituksella voitaisiin päästä lähemmäksi lainsäädäntöhankkeen tavoitteena olevia vastuullisuus- ja kestävyyspäämääriä. Todennäköistä on kuitenkin se, että rajoitus tulisi vahvistamaan yritysrahoituksen pankkikeskeisyyttä: ehdotuksessa on tältä osin ristiriita pääomamarkkinaunionin yritysrahoituksen lähteiden monipuolistamiseen pyrkivien toimien välillä.

Riskinoton, vastuiden ja voitonjaon tasapaino. Osakeyhtiö on kehittynyt tarpeesta rahoittaa ja organisoida yritystoimintaa; sen keskeisenä elementtinä on jakaa ja rajoittaa yritystoimintaan liittyvää riskiä sekä kohdistaa valvontaoikeuksia maksunsaantijärjestyksessä viimesijaiselle taholle, koska juuri viimesijaisilla saajilla on suurin intressi valvoa, että johto toimii yhtiön edun mukaisesti. Sijoituksen tuottoa peilataan kilpailluilla markkinoilla aina suhteessa riskiin. Lainsäädännöllisen viitekehyksen voittojen kotiuttamisesta ja riskien kantamisesta tulee olla tasapainossa, jotta sijoittaminen yritystoimintaan olisi taloudellisesti mielekästä. Varojenjakoa osakkeenomistajille on merkki siitä, että markkinamekanismi toimii: yhtiön toiminta tuottaa niin paljon voittoa, että sen osakkeisiin sijoittanut taho, viimesijaisena edunsaajana, saa korvauksen ottamastaan riskistä.

Nyt käsillä olevaa ehdotusta tulee arvioida yhtäältä suhteessa siihen toimivaltuuksien ja velvoitteiden kehikkoon, joka tällä hetkellä muodostaa yhtiöoikeutemme järjestelmän, ja toisaalta sii-

Valiokunnan lausunto TaVL 31/2020 vp

hen, millä keinoin sisämarkkinoita halutaan kehittää kestävyiden ja yhteiskuntavastuun tavoitteet huomioiden. Talousvaliokunta korostaa, että voimassa olevan sääntelyn mukainen johdon velvollisuus edistää yhtiön etua ei merkitse velvollisuutta tuottaa mahdollisimman suurta määrää voitonjakokelpoisia varoja mahdollisimman lyhyellä aikavälillä. Lyhyen aikavälin voiton maksimointi voidaan nähdä voitontuottamistavoitteen vastaisena, jos se tapahtuu yhtiön pitkän aikavälin toimintaedellytyksiä heikentämällä.

Sidosryhmien etu. Talousvaliokunnan asiantuntijakuulemisessa on tuotu esille, että aloitteissa jää osin avoimeksi, mitä osakeyhtiön johdon huolellisuus- ja muut velvoitteet tarkoittavat suhteessa yhtiön ja sen sidosryhmien etuun. Jos yhtiön johdon olisi päätöksenteossa otettava huomioon — ehdotuksessa esitetyllä tavalla — yhtiön sidosryhmien pitkän aikavälin etu, kansallinen osakeyhtiölainsäädäntömme olisi mahdollisesti laadittava valtaosin uudelleen. Muutos vaikuttaisi muun muassa toimielinten välisiin valtuuksiin ja vastuisiin sekä riskin ja kontrollin välisen symmetrian rikkoutumiseen sekä kysymyksiin siitä, minkä sidosryhmän etua ja miten johdon on edistettävä sellaisissa tilanteissa, joissa sidosryhmien intressejä ei voida toteuttaa samanaikaisesti.

Reunaehdotus jatkovalmisteluun. Talousvaliokunta pitää lähtökohtana, että yritysten kestävä hallinnointiin liittyviä tavoitteita tulee edistää. Se tulee tehdä tavalla, joka on sovitettavissa yhtiön jäsenvaltioiden yhtiöoikeusjärjestelmien keskeisten periaatteiden kanssa. Valiokunta arvioi, että jos sääntelyinstrumentiksi valitaan yhteiseurooppalainen, pakottava ja yksityiskohtainen sääntely, sen laatiminen voi osoittautua haastavaksi; unionin alueen yhtiöoikeudelliset järjestelmät ovat varsin monimuotoinen joukko. Harmonisointipyrkimyksissä on joka tapauksessa syytä antaa tilaa itsesääntelylle ja markkinoiden käytäntöjen kehittymiselle.

Ehdotettujen säännösten soveltamisala on vielä osin avoinna. Talousvaliokunta pitää tärkeänä välttää luomasta sellaisia lainsäädännöllisiä rajapintoja, jotka muodostavat kannustimia keinokeinoihin järjestelyihin epätarkoituksenmukaiseksi koetun sääntelyn kiertämiseksi. Tähän liittyen huomionarvoista on myös, ettei sääntelyn muodollinen soveltamisala välttämättä merkitse vaikutusten rajautumista ainoastaan suoraan sääntelyn kohteena oleviin tahoihin, vaan velvoitteilla voi olla heijastusvaikutuksia myös esimerkiksi alihankintaketjujen kautta sellaisiin toimijoihin, joita ei säännöksiä laadittaessa ole pidetty tarkoituksenmukaisena sisällyttää soveltamisalaan. Tällä voi olla sekä kielteisiä että myönteisiä vaikutuksia. Talousvaliokunta haluaa tässä yhteydessä kiinnittää erityisesti huomiota listayhtiöiden asemaan ja listautumisen kannusteisiin. Yhtiön osakkeiden saattaminen julkisen kaupankäynnin kohteeksi säännellyllä markkinalla on omiaan vahvistamaan ja monipuolistamaan yritysten rahoitus pohjaa ja lisäämään yhtiöiden toiminnan läpinäkyvyyttä. Tämän vuoksi on tärkeää, ettei listayhtiöille säädettä sellaisia uusia velvoitteita, jotka voivat aiheuttaa perusteetonta velvoitteiden epätasapainoa listaamattomien ja listattujen yhtiöiden välillä ja siten mahdollisesti nostaa listautumiskynnystä.

Talousvaliokunta tähdentää, että jos päädytään edistämään yhtiöoikeuden harmonisaatiota merkitsevän lainsäädännön valmistelua, on ensin arvioitava, miltä osin tavoitteet voidaan saavuttaa erityislainsäädännön keinoin ja miltä osin parempaan vaikuttavuuteen päästään yhtiöoikeudellisiin järjestelmiin puuttamalla. Jos kattavat nykytilan arviot myöhemmin osoittaisivat, että tämänhetkinen osinkojen maksamisen ja omien osakkeiden hankintaohjelmat johtavat yritysten vakavaraisuuden vaarantumiseen, on nämä kysymykset mahdollista ratkaista nykyisen varojenjako koskevan sääntelyn puitteissa.

Valiokunnan lausunto TaVL 31/2020 vp

Talousvaliokunnan asiantuntijakuulemisessa on noussut esille myös kysymys kansallisesta yritysvastuulainsäädännöstä. Talousvaliokunta katsoo, että on keskeistä luoda Eurooppaan yhte-näistä toimintaympäristöä, joka kannustaa yrityksiä kestävyteen ja vastuullisuuteen. Hallitusoh-jelman yritysvastuukirjausten toimeenpanossa onkin syytä huomioida EU:n laajuisen, harmoni-soidun lainsäädännön tavoittelu. Talousvaliokunta on toistuvasti eri kannanotoissaan korostanut, että elinkeinoelämän toimintaedellytysten kannalta sääntelyn pitkäjänteisyys, velvoitteiden enna-koitavuus ja oikeusvarmuus ovat keskeisiä tekijöitä, joita ei tule heikentää nopean syklin lainsää-däntötoimilla, joissa velvoitteita luodaan ja puretaan kansallisen ja EU-säännösten ristipaineessa.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Talousvaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan korostaen edellä esitettyjä näkökohtia.

Helsingissä 22.1.2021

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Juhana Vartiainen kok
varapuheenjohtaja Hanna Kosonen kesk
jäsen Atte Harjanne vihr
jäsen Mari Holopainen vihr
jäsen Hannu Hoskonen kesk
jäsen Eeva Kalli kesk
jäsen Pia Kauma kok
jäsen Riitta Mäkinen sd
jäsen Matias Mäkyne sd
jäsen Sakari Puisto ps
jäsen Minna Reijonen ps
jäsen Hussein al-Tae sd
jäsen Tuula Väätäinen sd
jäsen Johannes Yrttiaho vas
varajäsen Kai Mykkänen kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Teija Miller